

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

UNIVERSITATEA „PETRU MAIOR”, TÂRGU MUREȘ

FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE

**Treptele redescoperirii sinelui poetic.
Dinspre neomodernism spre postmodernitate**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:
PROF. UNIV. DR. IULIAN BOLDEA**

**DOCTORAND
AURORA MANUELA BIOLĂNESCU (STĂNESCU)**

2012

CUPRINS

ARGUMENT	5
 CAPITOLUL I. ARHITECTURA UNUI CONCEPT: „ARS POETICA”	
1. Diacronie și sincronie	17
2. Individuația poetică și avatarurile eului.....	28
3. Sinele poetic între identitate și ipseitate	35
 CAPITOLUL II. IDENTITATEA REGĂSITĂ.	
1. În avangarda neomodernismului.....	40
1.1. O conștiință interogativă. Geo Dumitrescu.....	41
1.2. Eul revoltat. Ion Caraion.....	49
1.3. Spiritul anarhist. Constant Tonegaru	60
2. Restituirea „in integrum” a esteticului:Cercul literar de la Sibiu	64
2.1. Poezia ca gest autoreflexiv. Ștefan Augustin Doinaș.....	70
2.2. Jubilația eului /lirismul spectacular. Radu Stanca.....	75
3. Sincronizarea cu sensibilitatea modernă: Grupul de la „Steaua”	
3.1. Eul contemplativ. A.E.Baconski.....	78
3.2 „Euforia secretă” a eului. Victor Felea	83
3.3 Eul elegiac. Aurel Rău.....	86
 CAPITOLUL III. O NOUĂ CONȘTIINȚĂ POETICĂ.	
1. Neomodernismul.....	89
1.1. Sinele despre sine. Nichita Stănescu	91
1.2. Sublimarea în cuvânt	102
1.3. Omniprezența sinelui	106
 2. Fuxul /refluxul sinelui în poezia Anei Blandiana.....	109
2.1. Etica poeziei	113
2.2. Reflecții ale eului	116

2.3. Poezia îndoielii de poezie. Marin Sorescu.....	125
2.4. „Metamorfozele neodihnite”ale sinelui. Ioan Alexandru	131

CAPITOLUL IV. ÎN AVANGARDA POSTMODERNITĂȚII.

1. Impulsul insurgenței provocatoare	136
1.1. Spaima sinelui de sine. Mircea Ivănescu	150
1.2. Poezia ca reverie lucidă. Leonid Dimov	156
1.3. Eul evocator. Emil Brumaru	167

CAPITOLUL V. AVENTURA EULUI POSTMODERN

1. Anvergura paradigmei poetice optzeciste	173
1.1. Epopeea eului. Mircea Cărtărescu	182
1.2. Eul extravagant. Florin Iaru	192
1.3. Eu, Cristian Popescu	198
2. Pluralismul poetic identificat în instanțe ordonatoare.....	205
2.1. Convergențe poetice identitare în lirica lui Andrei Bodi, Marius Oprea, Simona Poescu, Caius Dobrescu.....	205

CONCLUZII.....	213
-----------------------	------------

BIBLIOGRAFIE

I. Bibliografia operei	219
II. Bibliografia critică	222
III. Referințe generale.....	226
IV. Dicționare, enciclopedii, antologii	231
V. Articole în periodice și interviuri	233
VI. Bibliografie virtuală.....	235

Cuvinte-cheie:

artă poetică, act creator, avatarurile eului, eul liric, criza identității, discurs liric, configurare conceptuală, conștiința poetică, sinele poetic, subiectivitate, instanță poetică, identitate, alteritate, ipseitate, poetic, poietic, referențialitate / autoreferențialitate, reflexivitate, lector, insurgență, metamorfoză lirică, modernism, neomodernism, postmodernism;

Preliminarii

„Poezia este supunerea Ființei...este fondarea Ființei prin cuvânt” (Martin Heidegger)

I. Obiectul demersului întreprins a avut în vedere faptul că orice autor parcurge un drum al identificării, fie prin raportarea la un univers exterior, fie prin definirea în relație cu o doctrină literară. În acest parcurs dinspre autor spre identificarea eului se constată, însă, că mutația creatoare autentică se produce din momentul în care artistul se întoarce spre sine, descoperindu-se în raport cu propria sa conștiință artistică. Interioritatea devine, astfel, condiția artistului modern, aflat nu numai în căutarea unor formule artistice novatoare, ci și într-o situație singulară în sinele artistic. Mărturisit sau nu, creatorii din orice timp au căutat să-și exprime un crez artistic, să se definească în raport cu propria operă, cu tendințele estetice și culturale ale epocii în care au trăit, să se transforme într-o voce autentică, pulsatorie, sub incantațiile magice ale cuvântului creator.

II. Scopul investigației propuse constă în relevarea, demonstrarea, argumentarea și motivarea existenței unei permanente dinamici a eului, determinate deopotrivă de metamorfozele interioare, dar și de interferențele care există între formele de manifestare ale operei poetice. Născută din interioritatea eului creator, opera poetică nu este reductibilă doar la manifestarea sub formă sensibilă a limbajului, ci este, prin excelență, o poezie a eului. Dincolo de o vastă tipologie a eului cercetarea întreprinsă și-a propus să releve modul în care se petrece treptat suprimarea sinelui de suprafață, pentru exprimarea sinelui profund.

III. Ipoteza de lucru. Cercetarea a fost proiectată după modelul discursivizării („*mise en discours du poétique*”) dinamizate prin întrebări de genul:

- Ce înțelegem prin relația dintre instanțele comunicării lirice? Există o relație de interdependență între acestea?
- Este, în timp, eul creator un altul, influențat de o altfel de percepție a actului creator, sau se petrece cu adevărat o schimbare și a eului empiric?
- Există, în același timp, o dinamică a eului, determinată deopotrivă de metamorfozele interioare, dar și de interferențele care există între formele de manifestare ale operei poetice?
- Pe parcursul istoriei literaturii, se produce, oare, o tot mai puternică scindare a eului biografic de eul artistic, sau dimpotrivă avem de a face cu o reunire, o identificare a lor?
- Care este motivul opțiunii, în interiorul aceleiași creații, pentru o varietate de euri și ce determină, în final, modulațiile ce conduc la o vastă tipologie a eului?
- Aventura eului presupune descoperirea sinelui, sau aceasta este rezultatul intrinsec al funcției exploratorii a propriei subiectivități?
- Ce perspective critice propune analiza textuală aplicată?

- Dintre **obiectivele cercetării**, numim: (1) selectarea conceptelor operaționale și cadrul definirii lor: instanțele comunicării lirice: autor – eul liric – act creator, artă poetică, cititor, conștiința creatoare, discurs vs text, discurs poetic; (2) folosirea și operativizarea conceptelor lingvistice, semiotice și poetice în hermeneutica discursurilor poetice selectate; (3) aprecierea critică a demersurilor poetice; (4) selectarea mărcilor identitare ale tipologiei eului; (5) parcurgerea diacronică și sincronică a perioadelor studiate, dinspre neomodernism, spre postmodernitate; (6) validarea metodelor și modelelor lingvistice, retorice, poetice și filosofice în hermeneutica dimensiunii metaforice a creațiilor lirice abordate;

- Au fost aplicate **metode și modele** de analiză: analiza textuală (semioza textuală), analiza semantică; analiza stilistică; critică analitică; metoda hermeneutică; modelele discursiv și semantic; modelul cognitiv;

- În opinia noastră, **inovația teoretică și valoarea științifică a cercetării** constă în: (1) abordarea problematicii eului în contextul evoluției dinspre eu spre un alt „eu” ; (2) receptarea modalităților de interferență a instanțelor / vocilor / ipostazelor

lirice; (3) aplicarea semiozei textuale, una din metodele aclamate de etica interpretării în sensul în care disciplinează hermeneutica discursului liric al cărui metatext este inepuizabil în semnificații; (4) elaborarea și argumentarea etapelor creației poetice și a relației dintre autor – operă - cititor și a „arhitecturii discursului liric” cu un rol important în autodefinirea poetică, în evoluția scriitorilor români neomoderni și postmoderni;

I. Conținutul tezei

Poetul era perceput, *illo tempore*, ca o personalitate de excepție, cu o conștiință dotată cu puteri de cunoaștere și identificare cu realitatea exterioară, cosmică și psihologică. I se atribuia, astfel, rolul unic și incontestabil de a restabili legătura inefabilă cu universul, „*simțirea poetului devine o antenă, un mijloc de captare a zonelor adânci ale lumii, prin stabiliri de corespondențe și analogii între realitate și propriul eu*”.¹

Condiția creatorului nu poate, însă, rămâne inertă sub carapacea crisalidei, ea evoluează, preluând multiple fațete, într-un periplu de oglinzi interioare distorsionate, care generează nu puține crize identitare. Eul este rezultatul unei anumite perspective asupra lumii, dar el rămâne, până la urmă, o convenție, un construct; „eul este o ficțiune” afirma Alexandru Mușina, în *Paradigma poeziei moderne*, apreciind, totodată, că proiectarea unui eu ficțional impune impersonalizarea eului poetului și, mai ales, o metamorfoză a sentimentelor reale ale acestuia: „*Poetul e un fel de alchimist care poate genera euri sau fragmente de eu, cu condiția să-și anuleze propria subiectivitate*”.²

E neîndoielnic faptul că eul nu este un construct total autonom, de aceea, în primul capitol, intitulat *Arhitectura unui concept. Ars poetica*, am urmărit modul în care interrelaționează instanțele comunicării lirice, într-o viziune diacronică și sincronică, totodată. O abordare pragmatică a discursului literar se fundamentează pe ideea că literatura, înainte de a fi un act pur de cunoaștere sau pentru a deveni în sine act de cunoaștere, este un act de comunicare desfășurat, prin intermediul textului, între doi poli extremi și totodată corelativi, autorul și cititorul. Verbul *a scrie* capătă, în acest nou câmp de determinări, semnificații majore și particularizate, fiind, așa cum observa Sartre, tentativa majoră a celui care scrie de a se situa în mod favorabil față de universul său, de a „*se simți esențial în raport cu lumea*”.³ Eugen Simion remarca faptul că este exprimată în această afirmație ceva din demnitatea creatorului modern, pentru care lumea este ca un

¹ Ibidem., p.167

² Alexandru Mușina, *Paradigma poeziei moderne*, Editura Aula, Brașov, p.127

³ Jean Paul Sartre, *Qu'est-ce que la littérature?*, Editions Gallimard, Paris, 1948, p.50

univers ce trebuie pus sau repus în discuție, creatorul fiind precum un „*detector de ființe, în măsura în care este un detector de sine însuși*”.⁴ Opera tinde să devină tot mai mult, mai ales dinspre perioada modernă spre cea contemporană, „*o recuperare a totalității ființei*”.⁵ Binomul clasic al literaturii, autor-operă, se transformă într-o triadă: autor-operă-lector, o triadă care camuflează un proces dialectic, de tip „va-et-vient”, care presupune, păstrând termenii sartrieni, acel „*aller et retour*” între autor-operă și cititor, presupune schimbarea „măștilor” eului, întoarcerea la istorie, respectiv la realitate și, într-un final, revenirea la operă și la autor. Care sunt, de fapt, jocurile cu mai multe strategii, profilate, de o parte și de alta, în această combinatorie comunicativă, ce mutări sau permutări efectuează fiecare - autor și cititor - pentru ca să se producă o negociere de sens cât mai eficientă, în ce constă oferta autorului și în ce mod se metamorfozează rolul său în actul comunicării, în ce proceduri și tipologii ale discursului se structurează viziunea despre lume (și despre artă), în ce fel sunt compatibile sau, dimpotrivă, se separă inevitabil așteptările cititorului și ofertele autorului sunt alte câteva interogații care au alimentat demersul nostru interpretativ. Cercetarea noastră se orientează, însă, și spre experiențele eului, care își caută diverse modalități de expresie și încearcă să se regăsească în interiorul unei paradigme care se integrează în sfera poeticului. Desigur, experiențele lirice se diversifică, eul se poate dedubla, se poate multiplica, se poate scinda, relevându-se, din interior spre afară, într-o dialectică a identității creatoare. „*Cine nu iese din eu, n-ajunge absolutul și nu descifrează nici viața*”, afirma Constantin Brâncuși, identificând astfel natura duală, limitat-ilimitată a eului.

Poezia modernă, se știe, explorează o zonă fragilă, aflată la limită, în spațiul indeterminat al situației dramatice între „mine” și ceilalți, între „mine” și realitate, între interior și exterior. Eul nu este, însă, o instanță autotelică, nu este o monadă, el trebuie să se recreeze în interiorul operei și, pentru ca el însuși să se descopere, are nevoie să se manifeste: „*Poemul tinde spre celălalt, are nevoie de el, de un interlocutor; îl caută, i se dedică*”⁶. Iată de ce, în câteva subcapitole, am avut în vedere avatarurile eului, dinspre identitatea exprimată, spre reconstruirea acestei identități într-o interioritate echivalentă cu identificarea sinelui.

Ipostazele eului pot fi multiple, tipologia eului se modifică și se diversifică odată cu

⁴ Eugen Simion, *Întoarcerea autorului. Eseuri despre relația creator-operă*, Editura Cartea Românească, București, 1981, p. 77

⁵ Jean Paul Sartre, op.cit., p.72

⁶ Eugen Coșeriu, *Limbajul poetic*, în *Prelegeri și conferințe*, Institutul de Filologie Română „Al.Philiphide”, Iași, 1994, p.161

Definiția îi aparține lui Iuri Lotman, care, în *Studii de tipologie a culturii*, considera că în tipul acesta de cultură individul rămâne în centru, fiind vorba, în plan cultural, de o manifestare deplină a individualității.

poezia modernă. Eul scindat, eul dedublat și eul multiplu nu sunt altceva decât trepte în asumarea deschisă, explicită a caracterului convențional al eului, tot atâtea trepte spre ceea ce înseamnă, de fapt, coborârea spre sine. Încă din secolul al XVIII-lea, eul era considerat o convenție socială, el posedând, în viziunea empiriștilor și a iluminiștilor, o imanență a sa. Era vorba, mai degrabă, de un eu senzorial, compus din simțuri, dar și din patternuri culturale înnăscute. Poezia modernă este cea dintâi care descoperă orgoliul identității, vanitatea măștii, o poezie în care operează transcendența goală. Transcendența a fost negată încă din secolul al XIX-lea, în numele imanenței, a omului „în sine și pentru sine”. La moderni, semnificativă este descoperirea faptului că omul este el însuși o mască și că afirmarea individului se face tocmai împotriva ideii de transcendență.

Poezia modernă explorează zona cea mai sensibilă a culturii semantico-sintactice, o cultură construită pe paradoxuri care nu poate supraviețui decât prin motivarea prin cuvânt sau discurs a acestor paradoxuri. De aceea, poezia modernă scoate doar în relief inexistența unui sistem de referință absolut, nu arată doar că „individul e gol”, ci și încearcă să ofere soluții. Aceasta tipologie a eului fie subliniază lipsa de semnificație ontologică a acestei situații paradoxale, fie încearcă să motiveze ficțiunea eului. Este un aspect care ar putea caracteriza lirica până la perioada neomodernistă, existând, totodată, o mutație fundamentală în atitudinea eului, începând cu generația '80.

O analiză diacronică admite o viziune asupra evoluției eului dinspre lirica modernă, spre cea actuală. Poezia modernă se distingea, dintru început, de cea romantică prin negarea subiectivității. A scrie poezie nu (mai) înseamnă să comunici o emoție personală, ci să provoci în mod deliberat, rațional, premeditat o anumită emoție în cititor. T. S. Elliot considera, de exemplu, că emoția artistică este impersonală și că poezia nu presupune doar o eliberare *a* emoției, ci o eliberare *de* emoție, nu exprimarea personalității poetului, ci eliberarea de personalitate. Paul Valéry afirma tranșant, pe de altă parte, că nu se poate spune că poetul ar da expresie în versurile sale durerilor, mărețiilor, sau aspirațiilor sale sufletești, fiind foarte clar că, prin operă, se formulează un alt univers decât acela al registrelor personale ale poetului, aceasta neinteresând în mod direct universalul. Atenția artistului autentic e plasată mai mult pe manipularea reprezentărilor și emoțiilor, decât pe valorificarea imediată a potențialului lor. Proiectarea eului ficțional impune impersonalizarea vocii poetului, a sentimentelor reale ale acestuia, astfel încât diminuarea sau abolirea subiectivității devine nu numai o condiție a creatorului modern, ci și o modalitate de ieșire din sine, de explorare exterioară.

Comunicarea unei emoții, transmiterea unor trăiri sunt elemente care conduc la ieșirea din sine, la impersonalizare și anonimizare a vocii lirice. Eurile ficționale din poezia

modernă se constituie, astfel, doar ca ficțiuni, constructe care nu se realizează decât prin participarea cititorului, căruia i se induce un anumit eu, prin text. Tipologia eului se poate extinde chiar și spre ceea ce sugera Alexandru Mușina, anume dincolo de eul impersonal, care ar fi specific mai ales poeziei moderne, spre „eul hiperemic”, un eu care pare a se distinge, ca un corpus exterior, de restul lumii, dar care este, până la urmă, parte integrantă a acesteia. Este tipul de eu care se apropie tot mai mult de structura interioară a creatorului modern, prin faptul că nu mai realizează, prin operă, o exprimare a sinelui, ci descrie ceva de dincolo de sine. Este vorba de o etapă care marchează trecerea de la poezia neomodernistă, care mai păstrează ceva din impersonalizarea de tip mallarmean, și eul postmodern, care ar putea exprima „ieșire din sine”.

Criza eului se soluționează, astfel, prin articularea unui alt eu în spațiul fluctuant al cititorului. Arta modernă nu are efecte dezumanizante, dimpotrivă, ea se revelează ca forță cu rosturi umanizante, structurante. „Jocul secund” al poeziei presupune posibilitatea alegerii unor roluri și măști, a alternării unor travestiuri auctoriale. Se știe că interesul față de artele poetice a fost, cu intermitențe, notabil, demn de tot interesul fiind modul în care, dinspre moderniști spre postmoderni s-a modificat atitudinea față de cuvânt, față de „referent” și mai ales față de menirea artistului. Să ne întrebăm, oare, dacă, pentru creatorul modern este oare valabilă butada lui Jorge Luis Borges că „viața este făcută din poezie”?

Literatura română a înregistrat, în perioada interbelică, o racordare rapidă, și surprinzătoare la artele poetice europene și, dincolo de numeroasele studii consacrate fenomenului, este provocator de cercetat modul în care, prin sincronizare, s-a produs circumscrierea poeticilor românești în cele europene. Chiar dacă dinspre antichitate până spre epocile moderne s-au produs mutații sensibile în manifestarea concepției despre artă, conceptul horatian despre opera perfectă a fost preluat în mod diferit de-a lungul timpului: opera literară văzută ca îngemănare a talentului („ingenium”) și meșteșug („ars”), dintre conținut („res”) și forma operei („verba”- cuvintele, „facundia”-stilul) și, nu în ultimul rând, împletire a „utilului” cu „plăcutul”.

În cea de a doua jumătate a secolului al XX-lea, în cultura română, datorită unor factori precum apelul la neantizarea transcendenței, sau abandonarea contactului cu o realitate pauperă și schematizată, se produce ceea ce José Ortega y Gasset numea, referindu-se la literatura spaniolă de la începutul secolului, „dezumanizarea artei”. Artistul, blocat în intesitiunile epocilor estetice și nereușind, totodată, să-și exteriorizeze talentul și inteligența din cauza limitelor și interdicțiilor impuse de regim, își cultivă forța catalizatoare, căutând să surmonteze antagonismele și contradicțiile interioare și elaborând căi și modalități inedite de exprimare artistică.

Textul se întoarce, astfel, autoreflexiv, spre sine, pentru a afla noi moduri de comunicare a realului. Creatorul își valorifică spiritul inventiv, se refugiază în limbaj, nutrind convingerea intimă că doar exploatarea și aprofundarea adecvată a limbajului atrag după ele o cunoaștere optimă a eului.

Se elaborează noi modalități, se experimentează noi resurse poetice, situate dincolo de substanța comună a limbajului. Invențiile, experimentele, inovațiile lexicale sau stilistice întreprinse de poeții acestei perioade constituie tot atâtea modalități de atenuare sau de abolire a constrângerilor convențiilor și de privilegiere a opțiunilor poetice proprii.

Prezenta teză de doctorat își propune să exploreze tendințele literaturii române și metamorfozele poeziei înregistrate pe parcursul a patru generații de scriitori. Am avut în vedere saltul care s-a produs de la lirica modernă spre cea postbelică, urmărind existența unor reminiscențe ale acestui eu hipertrofiat, îndepărtat tot mai mult de real.

De altfel, în *Structura liricii moderne*, Hugo Friedrich evidențiază tocmai această tendință a eului modern de a se desprinde treptat de real, cu deplasarea orizontului liric spre o anumită depersonalizare și o purificare care să culmineze cu proiectarea sa în originar.

Este un aspect la care este atent și Mircea A. Diaconu, aspect care e demn de reținut deoarece se redimensionează, pe parcursul epocilor nu numai relația cu realitatea, ci și relația cu propriul eu: „*poezia modernă însemna idealitate și transcendență goală, antimimesis, cuvânt esențial, deci orfic, depersonalizare, magie a limbajului și centrare a poeziei pe limbaj. În locul eului biografic, un eu abstract, care atrage după sine formele decanate ale lirismului [...], apare o distanțare continuă de referent*”.⁷

Cel de-al doilea capitol, În avangarda neomodernismului este, într-un fel, o incursiune în momentele care au pregătit afirmarea deplină a generației șaizecitate, preambulul unor febrile căutări, dinspre Generația războiului, spre momentul care a reșezat esteticul ca primat al expresiei înnoitoare. Este generația unor scriitori care sunt, poate, mai puțin prezenți în memoria cititorilor, dar care au readus liricul în matca modernismului interbelic, desigur, cu o amprentă înnoitoare. Trei orientări poetice consistente s-au manifestat în anii războiului și în cei imediat următori, având mult mai târziu influențe în evoluția literaturii. Una dintre acestea este aceea reprezentată de poeții grupați în jurul revistei *Albatros*, sau formați în spiritul acesteia. Poeți precum Geo Dumitrescu, Dimitrie Stelaru, Ion Caraion, Constant Tonegaru, Miron Radu Paraschivescu constituie o orientare poetică destul de unitară, pentru care nonconformismul (manifestat atât în plan estetic, cât și social), contestarea poeziei minore, ruperea cu tradiția melancolizantă și suav lirică, se constituie în câteva trăsături definitorii. Formula lirică propusă de ei este aceea a

⁷ Mircea A. Diaconu, *Poezia postmodernă*, Editura Aula, Brașov, 2002, p. 13

depoetizării, a refuzului formelor patetice, ostentativ grave și metafizice, a nevrozei sublimite în ironie.

În mod paradoxal, deși sunt purtători ai unui spirit contestatar, care se impunea prin insurecție artistică, scriitorii acestei generații nu au exercitat, din păcate, o influență decisivă imediată. Poeții „generației pierdute” au rămas învăluiți într-o aură aproape legendară, rămași în memoria literară prin explorările și incursiunile lor lirice cu tentă avangardistă. Ecouri ale poeziei lor reverberează târziu, abia în poezia postmodernistă de după 1980. Spațiul literaturii fusese, însă, încercat în anii '50-'60 de câteva ieșiri din decorul politizant propagandistic. Schimbarea de paradigmă adusă de generația '60 este prefigurată de manifestul Cercului Literar de la Sibiu și de poezii de la „Steaua”, două grupări literare care pot fi considerate drept precursore ale neomodernismului. „Esteții din Ardeal”, cum au fost numiți cerchiștii, propun, în scrisoarea-manifest adresată lui Lovinescu o autonomie a esteticului (căci o operă nevalorosă sub acest raport este nulă, afirmă Ion Negoïtescu), o revitalizare a lirismului, prin resurecția baladescului de factură livrescă.

Tot o resurecție a esteticului, o înnoire a poeziei, o construcție lirică pe tipare moderniste, ca o contrapondere a poeziei timpului - dogmatică, proletcultistă - promovează A.E. Baconsky și ceilalți „steliști”: Victor Felea, Aurel Gurghianu, Ion Horea, Aurel Rău, Petre Stoica. Ion Pop îi atribuie acestei grupări literare rolul de punte spre lirismul autentic al generației lui Nichita Stănescu, de refacere a legăturii cu marii moderniști. De altfel, „noua poezie”, cum numește Manolescu opera marilor lirici afirmați plenar în aceste decenii, se naște ca o reacție la realismul socialist, la poezia aservită politic și își revendică izvoarele culturale în modernismul interbelic.

Capitolul al treilea exemplifică treptele devenirii sinelui prin patru dintre vocile autentice ale poeziei neomoderniste. După mai bine de un deceniu și jumătate de obediență și de poezie propagandistică, de punere sub tăcere a valorii în literatură, urmează un așa-numit „dezgheț ideologic”, o oarecare deschidere și toleranță a autorităților față de emergența unor forme și expresii artistice noi, care promovau autonomia și primatul esteticului. Liniile unificatoare ale poeziei generației anunțate de „buzduganul” Labiș se grefează pe ceea ce foarte mulți critici literari au numit căutarea „lirismului pur”, în contextul trăirii unei nevoi acute de părăsire a festivismului proletcultist și de întoarcere la izvoarele autentice ale poeziei, la „regăsirea din interior a lirismului”.

Sincronizarea cu sensibilitatea modernă naște, în creuzetul unor fervori și căutări artistice inaugurale, o nouă conștiință poetică, aceea a generației șaizeciste. Nicolae

Manolescu percepea mai întâi această mișcare ca pe un „*remake modernist*”: „*Cel dintâi gen literar care s-a trezit din somnul dogmatic a fost poezia...Paradoxul noii poezii de după 1960 acesta este: de a fi un remake modernist, alimentat de acea parte a liricii interbelice care prin Blaga, Barbu, Bacovia sau Arghezi, se află cel mai departe de poezia referențială, clară și militantă a realismului socialist*”.⁸

Aceasta este, cu adevărat, o generație care se impune prin efortul recuperării modernității interbelice și căreia îi revine misiunea de a reînnoa și repune în joc valorile unei tradiții literare: „*Ei alcătuiesc fondul substanțial al prezentului literar, izbutind, în numai trei decenii, să recupereze substratul tradiției, dar și să-și împlinească opera prin cele mai noi achiziții literare universale, promovând un sincronism adevărat, fără inhibiții și mimetisme*”. Radu G.Țeposu, în *Istoria tragică&grotescă a întunecatului deceniu literar nouă* elogiază, în fond, generația șaizecistă, în care consideră că se încadrează cei mai străluciți scriitori, a căror apariție a echivalat cu o adevărată renaștere, determinând o reșezare a versului în tiparele poezicității, eveniment fără de care generația optzecistă nu ar fi de conceput.

Poetica acestei etape poate fi explicitată prin câteva elemente structurale și lingvistice distinctive. Tendințele dominante sunt înțelegerea (și tratarea) poeziei ca o stare lirică, ca o expresie sub specia metaforei a emoțiilor și trăirilor liminare, configurarea unor imagini fundamentate de subiectivitate, apelul la reflecții filosofice, sau la jocul verbal. Limbajul poeziei neomoderniste manifestă o tendință și o tensiune spre autoreferențialitate; este ambiguu, uneori abstract, sugestiv și expresiv, această din urmă calitate fiind generată de prezența unor structuri fonetice, lexicale și stilistice aparte. În acest context, generat tocmai de natura limbajului poetic, am putut constata că pluralismul vocilor poetice, autenticitatea creatoare, identitatea, dar și vizionarismul, se regăsesc, în doze diferite și în modulații diverse, la reprezentării acestei generații, ca o consecință a asumării conștiente a rolului creator, într-o manieră până la urmă distinctă de cea a modernilor. Poetul este fie un fel de magician capabil de transmutații ale elementelor, fie o ființă capabilă să sondeze abisurile propriei ființe, este cel care reinventează limbajul poetic, reiterând cântecul orfic, revalorificând mituri și simboluri, în modulații noi. Abstracționismul și ermetismul (de sorginte barbiană) nu lipsesc din această poezie, dând contur unei poezii nonfigurative, care poate să atingă un înalt prag al esențializării conceptuale, aidoma unei sculpturi brâncușiene. Multe dintre componentele enumerate mai sus se regăsesc nu numai la scriitorii exemplificați în teză, ci la întreaga generație, căci ele sunt mărci ale

⁸ Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p.1002

neomodernismului românesc.

Cel de-al patrulea capitol, situează simetric în structura lucrării un alt grup de avangardă, care anticipează tehnicile postmoderne transferând tectonica lumii reale în spațiul textului. Există un paradox în formula estetică a onirismului, întrucât arta nu mai este privită ca un mijloc, ci ca un scop în sine, nu mai este cea care investighează o realitate, ci face trimitere spre realitatea pe care ea însăși a creat-o. Este un prim element diferențiator față de mai îndepărtații scriitori romantici, dar și față de suprarealiști, care vedeau în artă forma completă și supremă de cunoaștere. Universul care trebuie explorat are doi poli, poezia și visul, care nu mai sunt văzute „*ca niște vehicule auxiliare de transport către esențele pure*”, către realitățile originare aflate într-un dincolo misterios, inaccesibil cunoașterii raționale, ci ca unică finalitate. Concepția oniriștilor pornește de la ideea că experiența poetică fiind individuală, ca și visul, „nu poate fi transmisă deplin și coerent”, ci, doar reconstituită; pentru poezie, visul „prototipic” nu poate fi decât un criteriu, un model care-și oferă legile nu imaginile, de obicei accidentale și mult prea individuale. În consecință visul nu mai devine pentru poeții oniriști sursa imaginarului: „*Într-o astfel de concepție, nu mai interesează adevărul metafizic revelat de vis, visul nu mai e acea sursă tainică și cvasimistică a poeziei; acum, poetul oniric caută în vis structura și mecanismul acestuia pentru a le transfera analogic în poezie, folosind, bineînțeles, materialul imagistic oferit de realitatea înconjurătoare. Dimpotrivă, poetul oniric modern apelează la vis pentru a introduce în realitatea imediată, pe care simțurile o percep haotic, iar intelectul prea sec-noțional, o nouă putere ordonatoare și în același timp germinativă, o altă logică decât cea aristotelică, a așa-zisului bun simț.[...]*”⁹ Așadar, noul onirism e „estetic”, întrucât literatura pe care o produce e prin excelență și „structural” autotelică, întrucât aceasta respinge domnia hazardului și a incoerenței, organizându-se într-o structură bine încheată, după o legitate proprie visului.

Ceea ce onirismul poetic reține din suprarealism e modalitatea de producere a textului, care nu mai are de comunicat nimic din afară, nici un sens preexistent, care să fie elaborat prin intermediul figurilor retorice curente (metafore, alegorii, parabole), ci se dezvoltă din el însuși, conform unei legități imanente: „*Dar eșecul acesta a dat roade, căci a facilitat apariția unei noțiuni mai subtile, aceea a producerii textului prin el însuși. Grație scriiturii automate, principiul unei realități anterioare, a unui fapt în mod obligatoriu*

⁹ Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, *Momentul oniric*, antologie îngrijită de Corin Braga, București, Editura Cartea Românească, 1997, p.87

preexistent scriiturii, a putut fi contrazis în zilele noastre de către succesorii teoretici ai lui Valéry.”¹⁰

Ceea ce aduce important onirismul în evoluția poeziei și, totodată, în relația dintre instanțele lirice este faptul că vechiul autor tiranic și orgolios care se credea asemeni unui demiurg, ca o instanță transcendentă creatoare de lumi textuale imuabile este substituit, după cum constata Ovidiu Morar, „*de un scrib impersonal și umil care se mulțumește să aștearnă pe hârtie un text străin, misterios, venit parcă de niciunde. Spre deosebire de poetul suprarealist, însă, acest „scriptor” nu mai lasă cuvintele și imaginile să prolifereze ad libitum, într-un discurs ce refuză programatic ideea de structură, de coeziune a unităților textuale, ci toarnă, ineluctabil, această materie într-o formă estetică ce respectă încă/ din nou vechile canoane ale retoricii clasice*”.¹¹

Poezii onirice conferă dimensiuni și ritmuri noi lumii reale, transferându-i tectonica în spațiul textului. Sentimentalismul este repudiat, sau, uneori, camuflat sub masca bufonului tragic, element relevant mai ales în poezia lui Leonid Dimov. Literatura onirică se formulează prin opoziție la dimensiunea liricului, dar și prin eliminarea ornamenticii metaforice, pentru a reda universul într-o lumină cât mai spontană, în ciuda abstractizării versului. E o poezie aflată într-o relație antinomică nu numai cu lirismul sentimental, ci și cu metaforizarea excesivă, propunând o lume intens ficțională, o lume paralelă, cu alte legi decât cea reală.

Soluția pe care o află poetul oniric pentru rezolvarea crizei limbajului este aceea a „*creării unui spațiu care, ca și visul, să stea într-un raport de analogie (ca parfumul față de floare) cu lumea așa-zis reală. Iar cuvintele să fie totodată materia acestui spațiu paralel și legătura vital necesară cu realitatea din care s-a născut ca dintr-o matrice*”. În poezia onirică, vocabulele își păstrează forța lor aproape magică, pe care se spune că au avut-o *illo tempore*.

Nu întâmplător, titlul celui de-al cincilea capitol este **Aventura eului postmodern**, întrucât se înregistrează cu adevărat o acumulare progresivă a experiențelor anterioare ale eului, ca și cum poetul postmodern ar fi trecut prin toate varietățile de euri.

Rolul recuperator al postmoderniștilor, asumarea conștientă a trecutului, care nu este nicidecum negat, asumarea realității contemporane, viziunea caleidoscopică, dar și personală a unui autor confruntat cu lumea, dar și cu sinele, sunt aspectele pe care le-am vizat în cel de-al cincilea capitol. Am constatat că principiul diacronic presupune situarea în cadrul unei anumite circularități, evoluția fiind mai degrabă sferoidală. Poate că o revenire

¹⁰ Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, op.cit, p.92

¹¹ Ovidiu Morar, *Avatarurile suprarealismului românesc*, Editura Univers, București, 2005, p.47

la metoda saint-beuviană, a biografismului (chiar dacă aceasta se aplica la proză), se poate aplica și în planul creației lirice postmoderne. Într-adevăr, poezia se eliberează de transcendent, coboară în stradă, sfidând realitatea cotidiană, dar ceea ce se produce cu adevărat este „înlocuirea marelui principiu modernist al impersonalității actului creator cu ceea ce O'Hara numea personism sau biografism, ceea ce semnifică dependența textului literar de personalitatea, biografia și experiențele reale ale autorului”¹².

Demonstrația, în sine, ar putea conduce la ideea că poezia actuală este un avatar al poeziei moderne, că nu se poate desprinde de aceasta, așa cum considera Umberto Eco, în *Marginaliile și glosele la „Numele trandafirului”*: „Trecutul ne condiționează, ne apasă umerii, ne șantajează. Avangarda istorică (dar și aici aș vedea avangarda ca pe o categorie metaistorică) încearcă să se răfuiască cu trecutul[...]. Avangarda distruge trecutul, îl desfigurează, dar sosește momentul în care avangarda (modernul) nu poate merge mai departe.”¹³

Postmodernul asimilează trecutul, acceptă tradiția literară, pe care și-o asumă într-un mod conștient, încercând, totodată, să se regăsească într-o formulă inedită. Poezia nu este reinventată, eul liric postmodern nu este anarhic, nu se manifestă nihilist precum poetul avangardist. Se poate constata, astfel, că în literatura noastră postmodernii refac mai degrabă continuitatea decât se afirmă în legătură cu generația șaizecistă. Având în vedere manifestarea fenomenului postmodern în literatura română, se poate afirma că acesta ar putea începe chiar cu generația lui Nichita Stănescu, prin însăși tendința de recuperare a modernismului interbelic, prin atitudinea recuperatoare. Față de generația optzecistă diferența ar consta, cum s-a mai spus, în faptul că ei nu au conștiința că ar aparține epocii postmoderne. Din perspectivă istorică, se poate observa că postmodernul se raportează apoi și la modernism și la avangardism, dar nu prin negare, ci prin recuperare.

Exercițiul ludic, ironia și parodicul le-a permis postmoderniștilor să iasă din mrejele trecutului, mai ales că o bună perioadă de timp critica literară a apreciat că poezia postmodernă își împrumută sevele poeticului din aceea modernă.

Nu este neapărat manifestarea unui spirit negativist, care să ducă la compromiterea polemică a marilor teme, ci și afirmarea unei noi viziuni, focalizată pe detaliul revelator, perceperea cu fidelitate a concretului și evenimentul banal eludează mimetismul de tip realist. Totul este trecut prin filtrul necruțător de lucid al unei conștiințe ironice și parodice, astfel încât banalul, anodinel, derizoriul, discontinuu, fragmentarul și aleatoriul să creeze o sugestie a inconsistenței ontologice a lumii.

¹² Mircea Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, Editura Humnitas, București, 1999, p.34

¹³ Umberto Eco, *Marginaliile și glosele*, în revista *Secolul XX*, Nr.8-9-10, 1983

În acest sens, prin similitudine, dacă avem în vedere că „*postmodernismul este o poezie fără frontiere*”¹⁴ care, cel puțin în literatura noastră însumează valoric experiențele anterioare, și eul postmodern este cel care a acumulat progresiv, dintr-o perspectivă pluralistă, toate acele forme ale devenirii multiple ale unui eu creator. Urmărind avaturile și metamorfozele eului în devenirea poeziei românești, de la modernism la postmodernism, nu am făcut decât să realizăm, în fond, o trecere în revistă a principalelor voci poetice ale literaturii române postbelice, fiecare cu timbrul său specific, cu statura sa personală, cu tonalitățile singulare, inconfundabile.

Concluzii

Chiar dacă nu era conștientizat, postmodernismul se insinua la poezii generației '60, prin inovația lingvistică, prin tatonarea realului, prin atitudinea ludică și ironică a poetului, fermecat de estetizarea imediatului. În schimb, începând cu generația '80, postmodernismul este unul conștient, pe deplin asumat și exploatat: „*poezia optzecistă a fost vedeta incontestabilă a artei anilor '80 în România, fiind mișcarea cea mai conștientă de sine și cea mai coerentă estetic a momentului*”¹⁵. Această generație este cea care a declanșat, conștient, dezbateră în jurul postmodernismului și s-a angajat într-o practică literară programatic postmodernă. Privind către generația sa, Cărtărescu observă că aceasta „*nu poate fi înțeleasă decât în legătură cu ideea de postmodernism. Căci optzeciștii nu numai că au scris (cu sau fără voia lor) o poezie în multe privințe postmodernă, nu numai că sunt primii care au teoretizat postmodernismul și au militat pentru impunerea lui, dar mai ales, prin apariția momentului optzecist, literatura română și-a descoperit o nouă față, o nouă tradiție, o nouă scară de valori, noi mijloace de legitimare*”¹⁶.

Eul postmodern explorează realul, surprinde fără teamă cotidianul, renunțând la arma impersonalității, ceea ce nu exclude recursul la autoreflexivitate și la formele literaturii prin care poezia se întoarce asupra ei. Nevoia de a mărturisi readuce „biografia în scenă”, poetul postmodern nu-și inhibă trăirile, deschiderea spre real presupune și o deschidere spre autenticitatea lumii și a ființei care (se) transcrie, observându-se, în acest sens, că tematica se acutizează, devenind subiectivă, autobiografică, antropomorfă. Se poate vorbi chiar de o „reumanizare” a percepției realității.

¹ Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, Editura Aula, Brașov, 2002, p.187

¹⁵ Mircea Cărtărescu, *Ibidem*, pag.37

¹⁶ *Ibidem*

În funcție de angajarea existențială, de relația dintre eu-altul-celălalt (care poate fi cititorul, sau chiar un alt eu), se poate recurge la o sinteză a tipologiei eului.

Se are în vedere o diferență specifică în evoluția de la poezia interbelică la cea contemporană, pornindu-se de la interfețele discursului liric, de la ceea ce presupune relația eului cu textul, cu realitatea și, în cele din urmă cu finalitatea, care este opera. În timp ce pentru lirica modernistă, de exemplu, poezia era limbaj, era în sine textul în spatele căruia poetul trebuia „să dispară”, pentru postmoderni, odată cu generația optzecistă, poezia nu mai este o „finalitate”, este un „mijloc”, prin care se comunică o realitate, iar poetul devine centrul de referință, instanța care ordonează.

Operele abordate reflectă tot atâtea experiențe lirice și, în acest sens, subscriem unei clasificări realizate de Alexandru Mușina, constatând că există în plus o „poezie a textului”, prin care se relevă relația eului individual cu textul. În acest tip de poezie s-a putut observa că orice manifestare a eului, care este reductibil și personal, se regăsește și se reconstituie într-o generare și (re)asamblare de text(e), așa cum există în lirica lui Mircea Cărtărescu, Florin Iaru, Traian T.Coșovei, dar și la alți reprezentanți ai generației precum Augustin Pop și Bogdan Ghiu. În paralel, în această poezie a textului se insinuează și „o proliferare a semnificantului”, dar și ceea ce favorizează utilizarea unor procedee ale lucidității scripturale, precum metatextul, hipertextul și autoreferențialitatea. Se simte acut o conștiință a textului care ignoră realul, întrucât singura realitate devine textul suficient sieși. Un text „devorator” și „devorant” care acaprează ființa poetului.

„Perceperea epidermică” a lumii, despre care vorbea Ștefan Stoenescu, a impus o „poezie a cotidianului”, în care eul este un explorator al realității imediate. Din punctul acesta de vedere, prin intermediul eului această poezie ia pulsul realității, transmite banalul, derizoriul existențial, întâmplări anodine, evenimente secvențiale ale existenței. Este o poezie preponderent întâlnită în lirica Simonei Popescu, a lui Romulus Bucur; Marius Oprea, Andrei Bodiu, o poezie care devine și „existențială”, ca în cazul Lui Caius Dobrescu, Cristian Popescu.

Această permanentă (re)actualizare a realului prin formele liricului nu presupune îndepărtarea eului de transfigurarea realității, există, în egală măsură o „poezie a metafizicului”, în care transcendența este trăită ca eveniment real al eului.

Reluând, s-au putut remarca diversitatea și pluralismul vocilor lirice, prin mărcile identitare atribuite de critica literară care a vorbit pe rând de „personalism” (Frank O Hara), de „antropocentrism” (Alexandru Mușina), de „biografism” (Mircea Cărtărescu), dar există o tendință de recuperare a eului individual, în dimensiunea sa creatoare, unică. Dar postmodernismul nu se identifică numai cu optzecismul. Sub presiunea unei noi „generații”,

a anilor '90, care își revendică un statut estetic distinct, optzeciștii înșiși precizează că ei nu reprezintă decât momentul de impact al noului „curent”, dezvoltarea lui aflându-se abia la început. În plus, postmodernismul – concept văzut deocamdată istoric – ar putea fi privit și dintr-o perspectivă tipologică, lucru întâlnit în toate curentele literare majore.

Poezia postmodernistă se traduce prin apariția formelor inedite de manifestare a imaginației poetice, prin metatext și simboluri ale lumii moderne disimulate în scriitură, optzeciștii se impun ca o generație cu „o identitate proprie inconfundabilă”, care își sporesc valoarea prin diversitate.

Dacă poezia modernă propunea impersonalizarea eului, dacă în lirica neomodernistă se produce o imersiune în străfundurile sinelui, poezia postmodernă aduce la suprafață eul, el este autorul, este vocea lirică, este textul.

BIBLIOGRAFIE

I. BIBLIOGRAFIA OPEREI

- Alexandru, Ioan, *Cum să vă spun*, Editura Eminescu, București, 1964;
- Alexandru, Ioan, *Vină*, Editura Tineretului, București, 1968;
- Alexandru, Ioan, *Vămile pustiei*, Editura Tineretului, București, 1969;
- Alexandru, Ioan, *Poeme*, Editura Eminescu, București, 1970;
- Alexandru, Ioan, *Imnele bucuriei*, Editura Cartea Românească, București, 1973;
- Alexandru, Ioan, *Pământ transfigurat*, Prefață de Zoe Dumitrescu Bușulenga, Editura Minerva, București, 1982;
- Alexandru, Ioan, *Imnele Iubirii*, Editura Cartea românească, București, 1983;
- Baconsky, Anatol E., *Copiii din valea Arieșului*, Editura Tineretului, București, 1951;
- Baconsky, Anatol E., *Două poeme*, Editura Tineretului, București, 1956;
- Baconsky, Anatol E., *Imn către zorii de zi*, Editura pentru Literatură, București, 1962;
- Baconsky, Anatol E., *Meridiane: pagini despre literatura universală contemporană*, Editura pentru Literatură, București, 1965;
- Baconsky, Anatol E., *Poeți și poezie*, Editura pentru Literatură, București, 1963;
- Brumar, Emil, *Cântece naive*, Editura Cartea Românească, București, 1976;
- Brumar, Emil, *Adio, Robinson Crusoe*, Editura Cartea Românească, București, 1978;
- Brumar, Emil, *Dulapul îndrăgostit*, Editura Cartea Românească, București, 1980;
- Brumar, Emil, *Dintr-o scorbură de morcov*, Editura Nemira, București, 1998;
- Cărtărescu, Mircea, *Faruri, vitrine, fotografii*, Editura Cartea Românească, București, 1980;
- Cărtărescu, Mircea, *Poeme de amor*, Editura Cartea Românească, București, 1983;
- Cărtărescu, Mircea, *Totul*, Editura Cartea Românească, București, 1985;
- Cărtărescu, Mircea, *Levantul*, Editura Cartea Românească, București, 1990;
- Cărtărescu, Mircea, *Dragostea. Poeme (1984-1987)*, Editura Humanitas, București, 1994;
- Cărtărescu, Mircea, *50 de sonete de Mircea Cartarescu cu cincizeci de desene de Tudor Jebeleanu*, Editura Brumar, Timișoara, 2003;
- Cărtărescu, Mircea, *Nimic. Poeme (1988-1992)*, Editura Humanitas, București, 2010;
- Cărtărescu, Mircea, *Orbitor. Aripa stângă*, Editura Humanitas, București, 1996;
- Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999;
- Dobrescu, Caius, *Efebia* (poeme), Editura Marineasa, Timișoara, 1994;

Dobrescu, Caius, *Spălându-mi ciorapii*, Editura Pontica, Constanța, 1994;

Dobrescu, Caius, *Deadevă*, Editura Paralela 45, Pitești, 1998;

Dobrescu, Caius, *Modernitatea ultimă – eseuri*, Editura Univers, București, 1998;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Cartea mareelor*, Editura pentru Literatură, București, 1964;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Omul cu compasul*, Editura pentru Literatură, București, 1966;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Seminția lui Laokoon*, Editura Tineretului, București, 1966;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Ipostaze*, Editura Tineretului, București, 1967;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Alter ego*, Editura Cartea Românească, București, 1970;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Ce mi s-a întâmplat cu două cuvinte*, Editura Cartea Românească, București, 1972;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Interiorul unui poem*, Editura Cartea Românească, București, 1990;

Doinaș, Ștefan-Augustin, *Aventurile lui Proteu*, Editura Humanitas, București, 1995;

Felea, Victor, *Soarele și liniștea*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1958;

Felea, Victor, *Voci puternice*, Editura Tineretului, București, 1962;

Felea, Victor, *Revers citadin*, Editura pentru Literatură, București, 1966;

Felea, Victor, *De toamnă: versuri*, Editura Cartea Românească, București, 1986;

Felea, Victor, *Decorul speranței: versuri*, Editura Cartea Românească, București, 1988;

Iaru, Florin, *Cântece de trecut strada*, Editura Albatros, București, 1981;

Iaru, Florin, *Înnebunesc și-mi pare rău*, Editura Cartea Românească, București, 1990;

Iaru, Florin, *Poeme alese*, Editura Aula, Brașov, 2002;

Ivănescu, Cezar, *Rod*, Editura pentru Literatură, București, 1968;

Ivănescu, Cezar, *Rod III*, Editura Cartea Românească, București, 1975;

Ivănescu, Cezar, *Rod IV*, Editura Cartea Românească, București, 1977;

Ivănescu, Cezar, *Muzeon*, Editura Eminescu, București, 1979;

Ivănescu, Cezar, *La Baaad*, Editura Cartea Românească, București, 1979

Ivănescu, Mircea, *Versuri*, Editura pentru Literatură, București, 1968

Ivănescu, Mircea, *Poeme*, Editura Eminescu, București, 1970

Ivănescu, Mircea, *Poem*, Editura Cartea Românească, București, 1973;

Ivănescu, Mircea, *Amintiri*, Editura Cartea Românească, București, 1973;

Ivănescu, Mircea, *Poesii nouă*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982;

Ivănescu, Mircea, *Versuri*, Editura Eminescu, București, 1996;

Popescu, Cristian, *Familia Popescu*, plachetă de versuri, în colecția “Cartea cea mai mică”, supliment al revistei “Convingeri comuniste”, 1987;

Popescu, Cristian, *Cuvânt înainte* (versuri), Editura Cartea Românească, București, 1988;

Popescu, Cristian, *Arta Popescu (poeme 1987-1993)*, Societatea "Adevărul", București, 1994;

Popescu, Simona, *Xilofonul și alte poeme*, Editura Litera, București, 1990;

Popescu, Simona, *Exuvii*, Editura Nemira, București, 1997;

Popescu, Simona, *Juventus și alte poeme*, Editura Paralela 45, Pitești, 2004;

Popescu, Simona; Dobrescu, Caius; Bodiș, Andrei; Oprea, Marius, *Pauză de respirație*, Editura Litera, București, 1991;

Rău, Aurel, *Mesteacănul*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1953;

Rău, Aurel, *Cele mai frumoase poezii*, Editura Tineretului, București, 1967;

Rău, Aurel, *Pe înaltele reliefuli*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1967;

Rău, Aurel, *Întâlniri cu scriitori*, Editura Univers, București, 1968;

Rău, Aurel, *Zei asediați*, Editura Albatros, București, 1972;

Rău, Aurel, *Trei poeți*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1972;

Rău, Aurel, *Mișcarea de revoluție. Versuri*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985;

Rău, Aurel, *Ritualuri. Versuri*, Editura Cartea Românească, București, 1987;

Stanca, Radu, *Dona Juana*, Editura pentru Literatură, București, 1947;

Stanca, Radu, *Versuri*, Prefață de Ion Negoitescu, Editura pentru Literatură, București, 1966;

Stanca, Radu, *Teatru*, Editura pentru Literatură, București, 1968;

Stanca, Radu, *Acvariu*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1971;

Stanca, Radu, *Roman epistolar*, Editura Albatros, București, 1978;

Stanca, Radu, *Doti* (versuri), Ediție îngrijită și prefață de Petru Poantă, Editura Paralela 45, Pitești, 2001;

II. BIBLIOGRAFIA CRITICĂ

- Alexandrescu, Sorin, *Privind înapoi, modernitatea*, Editura Univers, București, 1999
- Aristotel, *Poetica*, Editura IRI, București, 1998
- Erich Auerbach, *Mimesis*, Editura E.L.U, București, 1967
- Avrămuț, Horia, *Nichita Stănescu. În sinele tragic*, Editura Universității „Al.Ioan Cuza”, Iași, 2002;
- Bodiu, Andrei, *Mircea Cărtărescu (monografie)*, Editura Aula, Brașov, 2000;
- Barthes, Roland, *Plăcerea textului*, Echinox, Cluj-Napoca, 1994
- Balotă, Nicolae, *Arte poetice ale secolului XX*, Editura Minerva, București, 1976
- Balotă, Nicolae, *Euphorion*, Editura Albatros, București, 1969
- Balotă, Nicolae, *Labirintul*, Editura Albatros, București, 1970
- Bădărău, Bădărău, *Postmodernismul românesc*, Editura Institutul European, Iași, 2007;
- Boldea, Iulian, *Poezia neomodernistă*, Editura Aula, Brașov, 2005;
- Boldea, Iulian, *Scriitori români contemporani*, Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2002;
- Boldea, Iulian, *Poeți români postmoderni*, Editura. Ardealul, Târgu-Mureș, 2006
- Boldea, Iulian, *Dimensiuni critice*, Editura Universității "Petru Maior", 1998
- Boldea, Iulian, *Istoria didactică a poeziei românești*, Editura Aula, 2005
- Boldea, Iulian, *Vârstele criticii*, Editura Paralela 45, 2005;
- Braga, Corin, *Nichita Stănescu. Orizontul imaginar*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001
- Bucur, Marin, *Literatura română contemporană* (coord.), Editura Academiei, București, 1980;
- Burgos, Jean, *Pentru o poetică a imaginarului*, Traducere de Gabriela Duda și Micaela Gulea, Prefață de Gabriela Duda Editura Univers, București, 1988
- Bucur, Romulus, *Poeți optzeciști (și nu numai) în anii '90*, Editura Paralela 45, Pitești, 2000;
- Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (ed. II revăzută, adăugită și îngrijită de Al. Piru), București, Editura Minerva, 1982
- Călinescu, George, *Principii de estetică*, Editura Pentru Literatură, București, 1968
- Călinescu, Matei, *Cinci fețe ale modernității*, Editura Polirom, Iași, 2002;
- Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, București, Editura Humanitas, 1993
- Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999;

Cistelecan, Al. , *Poezie și livresc*, Editura Cartea Românească, București, 1987;

Cistelecan, Al., *Top-ten*, Editura Dacia, Cluj, 2000;

Cistelecan, Al., *Al doilea top*, Editura Aula, Brașov, 2004;

Crăciun, Gheorghe, *Introducere în teoria literaturii*, Editura Magister, Brașov, 1997;

Crăciun Gheorghe, Spiridon, Monica, Lefter, Bogdan Ion, „*Experimentul literar românesc postbelic*”, Editura Paralela 45, 1998;

Crăciun, Gheorghe, *Aisbergul poeziei moderne*, Editura Paralela 45, Pitești, 2004;

Crohmălniceanu, Ovid. S. Crohmălniceanu, *Cercul Literar de la Sibiu și influența catalitică a culturii germane*, București, Editura Universalia, 2000;

Crocce, Benedetto , *Estetica privită ca știință a expresiei și lingvistică generală*, Editura Univers, București, 1971;

Delacroix, Henry, *Psychologie de l'Art*, Edition Alcan, Paris, 1927 ;

Jacques Derrida, *Scritura și diferența*, Editura Univers, București, 1983;

Diaconu, Mircea A., *Poezia postmodernă*, Editura Aula, Brașov, 2002;

Dobrescu, Caius , *Modernitatea ultimă*, Editura Univers, București, 1998;

Dugneanu, Paul , *Forme literare: între real și imaginar*, București, Editura Eminescu, 1993;

Eco, Umberto , *Limitele interpretării*, Pontica, Constanța, 1996;

Eco, Umberto, *Tratat de semiotică generală*, Editura Univers, București, 1982;

Frye , Northrop Frye, *Anatomia criticii*, Editura Univers, București, 1972;

Genette, Gerard, *Introducere în arhitext.Ficțiune și dicțiune*, Editura Univers, București, 1994;

Guțan, Ilie, *Cercul Literar de la Sibiu*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 1995;

Lefter, Ion Bogdan , *Flashback 1985: Începuturile „noii poezii”*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005;

Lefter, Ion Bogdan, „*Postmodernism. Din istoria unei „bătălii” culturale*”, Editura Paralela 45, 2000;

Hugo, Friedrich , *Structura liricii moderne*, Editura Univers, București, 1989;

Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, seria Scrieri, Ediție și studiu introductiv de Eugen Simion, vol. V, 1973;

Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică*, Editura Aula, Brașov, 2001;

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, 2008;

Manolescu, Nicolae, *Despre poezie*, Editura Aula, 2002;

Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu*, Editura Aula, 2002;

Popa, Marian, *Dicționar de literatură română contemporană*, Editura Albatros, București, 1971;

Micu, Dumitru, *Limbaje moderne în poezia românească de azi*, Editura Minerva, București, 1986;

Mincu, Marin, *Poezie și generație*, Editura Eminescu, București, 1975;

Mincu, Marin, *Poezia română actuală. O antologie comentată, I*, Editura Pontica, Constanța, 1998;

Mincu, Ștefania, *Nichita Stănescu între poesis și poein*, București, Editura Eminescu, 1991;

Mușina, Alexandru, *Antologia poeziei generației '80'*, Editura Aula, Brașov, 2002;

Mușina, Alexandru, *Paradigma poeziei moderne*, Editura Aula, Brașov, 2000;

Pantea, Aurel, *Simpatii critice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2004;

Perian, Gheorghe, *Scriitori români postmoderni*, Editura Didactică și Pedagogică, Burești, 1996;

Gaetan, Picon, *Introducere la o estetică a literaturii. Scriitorul și umbra lui*, Editura Univers, București, 1973;

Poantă, Petru, *Radiografii*, Editura Dacia, Cluj, 1978;

Poantă, Petru, *Cercul Literar de la Sibiu. Introducere în fenomenul original*, Cluj, Editura Clusium, 1997; reeditare, București, Editura Ideea Europeană, 2006;

Poulet, George, *Entre Moi et Moi. Essais critique sur la conscience de soi.* – Paris, 1977;

Pop, Ion, *Poezia unei generații*, Editura Dacia, Cluj, 1973;

Pop, Ion, *Jocul poeziei*, Editura Dacia, Cluj, 1978;

Pop, Ion, *Nichita Stănescu-spațiul și măștile poeziei*, Editura Albatros, București, 1980;

Raymond, Marcel, *De la Baudelaire la suprealism*, Editura Univers, București, 1970

Read, Herbert, *Originile formei în artă*, Editura Univers, București, 1972;

Ricoeur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, Editura Humanitas, București, 1995;

Arthur Rimbaud, *Scrieri alese*, tălmăcirii de Petre Solomon și N. Argintescu, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968;

Simion, Eugen, *Scriitori români de azi, IV*, Editura Cartea Românească, 1989;

Simion, Eugen, *Fragmente critice, III*, Fundația Scrisul Românesc, Editura Univers enciclopedic, 1999;

Radu G. Țeposu, *Istoria tragică și grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, Editura Eminescu, București, 1993;

Paul Valery, „*Poezii. Dialoguri. Poetică și estetică.*”, Editura Univers, București, 1989;

Mircea Zăciu, M. Papahagi, M. Sassu, *Dicționarul esențial al scriitorilor români*, Editura Albatros, București, 2000;

III. REFERINȚE GENERALE

Alexandrescu, Sorin, *Identitate în ruptură. Mentalități românești postbelice*, Traducere de Mirela Adăscăliței, Sorin Alexandrescu și Șerban Angheliescu, Editura Univers, București, 2000;

Alexandrescu, Sorin, *Privind înapoi, modernitatea*, Traducere de Mirela Adăscăliței, Șerban Angheliescu, Maria Chirițescu, Ramona Jugureanu, Editura Univers, București, 1999;

Aristotel, *Metafizica*, vol. I, Traducere de Șt. Bezdechi, Editura Academiei, București, 1965;

Bachelard, Gaston, *Psihanaliza focului*, Traducere de Lucia Ruxandra Munteanu, Editura Univers, București, 1989;

Bachelard, Gaston, *Apa și visele. Eseu despre imaginația materiei*, Traducere de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1995

Bachelard, Gaston, *Aerul și visele. Eseu despre imaginația mișcării*, Traducere de Angela Martin, Editura Univers, București, 1997

Baudrillard, Jean; Guillaume, Marc, *Figuri ale alterității*, Traducere de Ciprian Mihali, Editura Paralela 45, Pitești, 2002

Bauman, Zygmunt, *Etica postmodernă*, Traducere de Doina Lică, Editura Amarcord, Timișoara, 2000

Breban, Nicolae, *Spiritul românesc în fața unei dictaturi*, Ediția a IV-a, Prefață de Ovidiu Pecican, Editura Ideea Europeană, București, 2006

Buber, Martin, *Eu și tu*, Traducere și prefață de Ștefan Aug. Doinaș, Editura Humanitas, București, 1992

Burke, Sean, *The Death & Return of the Author. Criticism and Subjectivity in Barthes, Foucault and Derrida*, Edinburgh University Press, Edinburgh 1992

Butler, Christopher, *Postmodernism: a very short introduction*, Oxford University Press, 2002

Chasseguet-Smirgel, Janine, *Psihanaliza artei și a creativității*, Traducere din limba franceză de Georgeta Mitrea, Editura Trei, București, 2002

Cioran, Emil, *Singurătate și destin*, Editura Humanitas, București, 1991

Corbett, Lionel, *Funcția religioasă a psihicului*, Traducere și prefață de Leonard Gavriliu, Editura Trei, București, 2001

Lassus, Rene De, *Descoperirea sinelui*, Traducere de Traian Necșa, Editura Teora, București, 1999

Deciu, Andreea, *Nostalgiiile identității*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001

- Dennett, Daniel C., *Tipuri mentale. O încercare de înțelegere a conștiinței*, Traducere de Hortensia Pârlog, Editura Humanitas, București, 1998
- Derrida, Jacques, *Diseminarea*, Traducere și postfață de Cornel Mihai Ionescu, Editura Univers Enciclopedic, București, 1997
- Derrida, Jacques, *Dissemination*, Traducere de Cornel Mihai Ionescu, Editura Univers Enciclopedic, București, 1997
- Derrida, Jacques, *Scritura și diferența*, Traducere de Bogdan Ghiu și Dumitru Țepeneag, Prefață de Radu Toma, Editura Univers, București, 1998
- Dobrescu, Caius, *Modernitatea ultimă. Eseuri*, Editura Univers, București, 1998
- Draga, Maria Sabina, *Spre o estetică a identității culturale*, Editura Universității din București, București, 2003
- Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Traducere de Marcel Aderca, Prefață și postfață de Radu Toma, Editura Univers, București 1977
- Durand, Gilbert, *Figuri mitice și chipuri ale operei - De la mitocritică la mitanaliză*, Traducere din limba franceză de Irina Bădescu, Editura Nemira, București, 1998
- Eco, Umberto, *Apocaliptici și integrați*, Traducere de Ștefania Mincu, Editura Polirom, Iași, 2008
- Eco, Umberto, *Insula din ziua de ieri*, Traducere de Ștefania Mincu și Ștefan Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1995
- Eco, Umberto, *Istoria frumuseții*, Traducere din limba italiană de Oana Sălișteanu, Editura RAO, București, 2005
- Foucault, Michel, *Arheologia cunoașterii*, Traducere și postfață de Bogdan Ghiu, Editura Univers, București, 1999
- Foucault, Michel, *Ce este un autor? Studii și conferințe*, Traducere de Bogdan Ghiu și Ciprian Mihali, Cuvânt înainte de Bogdan Ghiu, Postfață de Corneliu Bâlbă, Editura Ideea Design & Print, Cluj-Napoca, 2004
- Guénon, René, *Criza lumii moderne*, Traducere de Anca Manolescu, Prefață de Florin Mihăescu și Anca Manolescu, Editura Humanitas, București, 2008
- Guénon, René, *Marea triadă*, Traducere din limba franceză de Daniel Hoblea, Cuvânt introductiv de Mircea A. Tămaș, Editura Herald, București, 2005
- Habermas, Jürgen, *Discursul filosofic al modernității (12 prelegeri)*, Traducere de Gilbert V. Lepădatu, Ionel Zamfir și Marius Stan, Cuvânt înainte de Andrei Marga, Editura All Educațional, București, 2000

- Harvey, David, *Condiția postmodernă. O cercetare asupra originilor schimbării culturale*, Traducere din limba engleză de Cristina Gyurcsik și Irina Matei, Editura Amarcord, Timișoara, 2002
- Hutcheon, Linda, *Politica Postmodernismului*, Traducere de Mircea Deac, Editura Univers, București, 1997
- Hutcheon, Linda, *Poetica Postmodernismului*, Traducere de Dan Popescu, Editura Univers, București, 2002
- Jenny, Laurent, *Rostirea singulară*, Traducere și postfață de Ioana Bot, Prefață de Jean Starobinski, Editura Univers, București, 1999
- Jung, C. G., *Amintiri, vise, reflecții* (consemnate și editate de Aniela Jaffé), Traducere și notă de Daniela Ștefănescu, Editura Humanitas, București, 1996
- Lacan, Jacques, *Funcția și câmpul vorbirii în psihanaliză*, Traducere de Olivia Dauverchain, Radu Gîrmacea și Vlad Suzan, Editura Univers, București, 2000
- Levinas, Emmanuel, *Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt*, Traducere de Ioan Petru Deac, Editura ALL, București, 2000
- Liotard, Jean François, *Condiția postmodernă. Raport asupra cunoașterii*, Traducere și cuvânt înainte de Ciprian Mihali, Editura Idea Design & Print, Cluj-Napoca, 2003
- Mainueneau, Dominique, *Pragmatică pentru discursul literar. Enunțarea literară*, Traducere de Nicoleta-Loredana Mureșan, Prefață de Mihaela Mirtu, Editura Institutul European, Iași, 2007
- Marcus, Solomon, *Paradigme universale III. Jocul*, Editura Paralela 45, Pitești, 2007
- Mihu, Achim, *Antropologie culturală*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002
- Milosz, Czeslaw, *Gândirea captivă*, Traducerea din limba poloneză de Constantin Geambasu, Postfață de Wlodzimierz Bolecki, Editura Humanitas, București, 2004
- Montaigne, Michel, *Eseuri*, vol. I, Traducere de Mirela Seulescu, Editura Științifică, București, 1984
- Moretta, Angelo, *Daimon și supraom*, Traducere de Bogdan Zotta, Editura Tehnică, București, 1994
- Nemoianu, Virgil, *Postmodernism & Cultural Identities. Conflicts and Coexistence*, The Catholic University of America Press, Washington D.C., 2010
- Neubauer, John, Borbala, Zsuzsanna Torok, *The Exile and Return of Writers from East-Central Europe: A Compendium*, Walter de Gruyter GmbH & Co, Berlin, Germany, 2009
- Nietzsche, Friedrich, *Așa grăit-a Zarathustra*, Traducere de Ștefan Augustin Doinaș, Editura Humanitas, București, 1994; *Așa grăit-a Zarathustra*, Traducere de Victoria Ana Tăușan, Editura Edinter, București, 1991

- Nietzsche, Friedrich, *Opere complete*, vol. II (*Nașterea tragediei, Considerații inactuale I-IV, Scrieri postume 1870-1873*), Traducere din limba germană de Simion Dănilă, Editura Hestia, Timișoara, 1998
- Noica, Constantin, *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, Editura Eminescu, București, 1987
- Noica, Constantin, *Șase maladii ale spiritului contemporan*, Editura Humanitas, București, 1997
- Noica, Constantin, *Simple introduceri la bunătatea timpului nostru*, Editura Humanitas, București, 1992
- Patapievic, H-R, *Omul recent: o critică a modernității din perspectiva întrebării "Ce se pierde atunci când ceva se câștigă?"* Editura Humanitas, București, 2001
- Petrescu, Liviu, *Poetica postmodernismului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003
- Pichois, Claude, *Literatură și progres. Viteză și viziune a lumii*, Traducere, prefață și un capitol privind literatura română de Dim. Păcurariu, Editura Univers, București, 1982
- Pleșu, Andrei, *Despre îngeri*, Editura Humanitas, București, 2003
- Pleșu, Andrei, *Mircea Eliade și hermeneutica artei, în Ochiul și lucrurile*, Editura Meridiane, București, 1986
- Rațiu, Dan Eugen, *Disputa modernism-postmodernism. O introducere în teoriile contemporane asupra artei*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
- Stanciugelu, Irina, *Prefixul "post" al modernității noastre: studii de filosofia culturii*, Editura Trei, București, 2002
- Starobinski, Jean, *Melancolie, nostalgie, ironie*, Traducere de Angela Martin, Prefață de Mircea Martin, Editura Paralela 45, Pitești, 2002
- Surdulescu, Radu, *Critica mitic-arhetipală. De la motivul antropologic la sentimentul numinosului*, Editura Alfa, București, 1977;
- Szekely, Eva-Monica, *Didactica (re)lecturii. O abordare pragmatică*, Editura Universității "Petru Maior" – Târgu-Mureș, Târgu-Mureș, 2009;
- Taine, Hyppolite, *Filosofia artei*, Traducere de Constanța Tănăsescu, Editura Meridiane, București, 1991;
- Todorov, Tzvetan, *Abuzurile memoriei*, Traducere de Doina Lică, Editura Amarcord, Timișoara, 1999;
- Todorov, Tzvetan, *Cucerirea Americii. Problema Celuilalt*, Traducere de Magda Jeanrenaud, Editura Institutul European, Iași, 1994;
- Todorov, Tzvetan, *Noi și ceilalți – despre diversitate*, Traducere de Alex. Vlad, Editura Institutul European, Iași, 1999;

Todorov, Tzvetan, *Omul dezrădăcinat*, Traducere de Ion Pop, Editura Institutul European, Iași, 1999;

Țuțea, Petre, *Omul, Tratat de antropologie creștină, Problemele sau Cartea întrebărilor*, Editura Timpul, Iași, 1992;

Vattimo, Gianni, *Sfârșitul modernității. Nihilism și hermeneutică în cultura postmodernă*, Traducere de Ștefania Mincu, Postfață de Marin Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1993

Vattimo, Gianni, *Societatea transparentă*, Traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1995;

Zainea, Ion, *Cenzura istoriei, istoria cenzurată, documente (1966-1972)*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2006

Zumthor, Paul, *Babel sau nedesăvârșirea*, Traducere, prefață și note de Maria Carпов, Editura Polirom, Iași, 1998

IV. DICȚIONARE, ENCICLOPEDII, ANTOLOGII

* * * *Enciclopedie de filosofie și științe umane*, traducere de Luminița Cosma, Anca Dumitru, Florin Frunză, Radu Gâdei, Cornel Mihai Ionescu, Mihaela Pop, Hanibal Stănciulescu, Sabin Totu, Editura All Educațional, București, 2004

* * * *Ideologie și structuri comuniste în România* (coord. Florian Tănăsescu), vol. I-III, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2001

* * * *Mică enciclopedie. Sociologi români* (coord. Ștefan Costea), Editura Expert, București, 2001

* * * *Noul Dicționar Universal al Limbii Române*, Editura Litera Internațional, București, 2007

* * * *Pentru o teorie a textului. Antologie "Tel Quel" (1960-1971)*, Introducere, antologie și traducere de Adriana Babeți și Delia Șepețean-Vasiliu, Editura Univers, București, 1980

* * * Roland Barthes, *Romanul scriiturii (antologie)*, Traducere și prefață de Adriana Babeți, Postfață de Delia Șepețean-Vasiliu, Editura Univers, București, 1987

* * * *Totalitarismul de dreapta în România (1919-1927)*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 1996

* * * "Dosarul" *Mircea Eliade VIII (1967-1970). Reabilitare provizorie*, Editura Curtea Veche, București, 2003

* * * *Enciclopedia Universală Britannica (C-D)*, Ediție coordonată de Eugen Muntean, Editura Litera, București, 2010

- Bodiu, Andrei; Dobrescu, Caius, *Repertor de termeni postmoderni*, Editura Universității „Transilvania”, Brașov, 2008
- Angheliescu, Mircea, *Dicționar de termeni literari*, Editura Garamond, București, 2000
- Antoși, Sorin (coord.), *Modernism și antimodernism. Noi perspective interdisciplinare* (antologie de eseuri), Editura Cuvântul, Muzeul Național al Literaturii Române, București, 2008
- Antonescu, Georgeta; Baconsky, Leon; Borbély, Ștefan, *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. I-III, ed. a II-a, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2000-2001
- Bidu-Vranceanu, Angela; Călărașu, Cristina; Ionescu-Ruxandoiu, Liliana; Mancas, Mihaela; Pană Dindelegan, Gabriela, *Dicționar de științe ale limbii*, Editura Nemira, București, 2001
- Chantraine, Pierre, *Dictionnaire étymologique de la langue grecque: histoire des mots*, Gallimard, Paris, 1984
- Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, Vol. I (A-D), Traducere de Daniel Nicolescu, Doina Uricariu, Olga Zaicik, Laurențiu Zoicaș, Irina Bojin, Victor-Dinu Vlădulescu, Ileana Cantuniari, Liana Repeșteanu, Agnes Davidovici, Sanda Oprescu, Editura Artemis, București, 1993
- Coban, Aurel (coord.), *Antologie de texte, Postmodernismul: deschideri filosofice*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995
- Dragomirescu, Gh. N., *Dicționarul figurilor de stil*, Editura Științifică, București, 1995
- Ducrot, Oswald; Schaeffer, Jean-Marie, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului* (în colaborare cu Marielle Abroux, Dominique Bassano, Georges Boulakia, Michel de Fornel, Philippe Roussin, Tzvetan Todorov), Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Marina Păunescu, Editura Babel, București, 1996
- Evseev, Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timișoara, 2001
- Grupul μ, *Retorica poeziei (antologie)*, Traducere de Marina Mureșanu Ionescu, Editura Univers, București, 1997
- Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Postfață de Gh. Vlăduțescu, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989
- Lăzărescu, George, *Dicționar mitologic*, Editura Niculescu, București, 2008
- Marino, Adrian, *Dicționar de idei literare*, Editura Eminescu, București, 1973
- Moeschler, Jacques; Reboul, Anne, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, Traducere de Elena Dragoș, Ligia Florea, Ștefan Oltean, Liana Pop, Dorina Roman, Carmen Vlad, Editura Echinoc, Cluj-Napoca, 1999
- Pop, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. I-IV, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005

Prince, Gerald, *Dicționar de naratologie*, Traducere de Sorin Pârțu, Editura Institutul European, Iași, 2004

Simion, Eugen (coord.), *Dicționarul General al Literaturii Române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2007

Vattimo, Gianni; Rovatti, Aldo, Pier, *Gândirea slabă. Antologie. Texte de: Leonardo Amoroso, Gianni Carchia, Giampiero Comolli, Filippo Costa, Franco Crespi, Alessandro Dal Lago, Umberto Eco, Maurizio Ferraris, Diego Marconi, Pier Aldo Rovatti, Gianni Vattimo*, Traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1998

Vianu, Tudor, *Idei și forme literare*, în *Opere* (I), Antologie, note și postfață de Gelu Ionescu, ediție îngrijită de Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu și Gelu Ionescu, Editura Minerva, București, 1971

Zaciu, Mircea; Papahagi, Marian; Sasu, Aurel, *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I-IV, Editura Fundației Culturale Române, București, 1998

V. ARTICOLE ÎN PERIODICE ȘI INTERVIURI

* * * *Post-Modernismul*, în “Caiete critice”, nr. 1-2 / 1986

Ardeleanu, Virgil, *O sărbătoare a literaturii noastre*, în “Steaua”, An X, nr. 4 / 1959

Ardeleanu, Virgil, *Rezistența prin cultură*, în “România liberă”, nr. 18 / 1991

Bălăiță, George, *Romanul românesc de azi*, în “Caiete critice”, nr. 1-2 / 1983,

Băleanu, Andrei, *Realismul socialist și unele întrebări ale vremii noastre*, în “Gazeta literară”, nr. 11 / 1957

Băleanu, Andrei, *Un roman al “setei” de pământ*, în “Gazeta literară”, nr. 47 (633) / 1958

Baumgarten, Alexander, *Cearța paradigelor*, în “Piața literară”, nr. 9 / 2002

Baumgarten, Alexander, *Despre “sinele lărgit”*, în “Idei în Dialog”, Anul III, nr. 3 / 2006

Bodiu, Andrei, *Înapoi / înainte la ficțiune!*, în “Observator cultural” nr. 100 / 2002

Boldea, Iulian, *Epistolarul din Piața norilor*, în “Vatra”, nr. 1-2 / 2002

Boldea, Iulian, *Fenomenologia ideilor religioase* în “Vatra”, nr. 6-7 / 2000

Borbély, Ștefan, *Generații fără memorie*, în “Observator cultural”, nr. 75 / 2006

Capșa, Robert, *Sub oborocul autenticității*, în „România literară”, nr. 19 / 1999

Caraion, Ion, *Criza culturii românești*, în “Jurnalul de dimineață”, 17 oct. 1946

Cărtărescu, Mircea, *În acest moment, proiectul meu în curs este supraviețuirea*, interviu realizat de Dia Radu, în “Formula AS”, Anul XV, nr. 655 / 2005

Cărtărescu, Mircea, în dialog cu cititorii, [pe forum.computergames.ro/31-stonehenge/51429-mircea-cartarescu.html](http://forum.computergames.ro/31-stonehenge/51429-mircea-cartarescu.html), 16-05-2002

- Cărtărescu, Mircea, *Medicul și vrăjitorul*, în “Observator cultural”, nr. 116 / 2002
- Cărtărescu, Mircea, *Toate premiile din lume nu fac cât un vers reușit*, Interviu realizat de Marius Chivu, în “22”, nr. 674 / 2003
- Cărtărescu, Mircea, *Tot ce am scris vreodată a fost un lung poem despre și pentru mine*, Interviu realizat de Vlad Zografî, în rev. virtuală “Respiro”, iunie 2002
- Cistelecan, Al., *Înapoi la proletcultism (Dar și înainte. Simplă punere în temă)*, în “Vatra”, nr. 9-10 / 2004
- Cistelecan, Al., *Întoarcerea expresioniștilor. Revanșa lui Ion Mureșan. rub. Contingentul 2003*, în “Ziarul de duminică”, din 13 februarie 2004
- Cistelecan, Al., *Exegeza Cercului*, în „Cultura”, nr. 237, 2009
- Constantin, Florin, *Generație de aur sau generație de sacrificiu*, în “Dosarele istoriei”, nr. 3 / 2005
- Cordoș, Sanda, *Româniada*, în “Vatra”, nr.1 – 2 / 2006
- Cornea, Andrei, *Gândirea gândirii*, “Idei în Dialog”, Anul III, nr. 3 / 2006
- Coroiu, Constantin, *Scriitorul față cu „puterea și adevărul”*, în “Cultura”, nr. 243 / 2009
- Dimisianu, Georgeta, *Scriitorii, literatura și cenzura (IV)*, în “Ziarul de Duminică”, 21 decembrie 2007
- Eliade, Mircea, *Latina ginta e regină*, în “Manuscriptum”, XXIX, nr. 1-2 / 1998
- George, Alexandru, *Rezistența prin cultură*, în “Adevărul literar și artistic”, nr. 696 / 2003
- Goldeanu, Gheorghe, *Mircea Cărtărescu și postmodernismul*, în “Nord Literar”, nr. 9-10 / 2010
- Grigurcu, Gheorghe, *Cele trei exiluri*, în “Romania literară”, nr. 17 / 2001
- Handoca, Mircea, *Rectificări necesare*, în “România literară”, nr. 3 / 2007
- Kristeva, Julia, *Narration et transformation*, în “Semiotica”, nr. 4 / 1969
- Lefter, Ion Bogdan, *Cu Mircea și Mircea Cărtărescu*, în “Observator cultural”, nr. 76 / 2001
- Mocca, Adriana, *O generație cu sentimentul urgenței*, în “Cultura”, nr. 6 / 2004
- Moraru, Cornel, *Lărgirea canonului estetic*, în “Vatra” nr. 1-2 / 2002
- Nemoianu, Virgil, *Iubirea și ura față de formalismul estetic*, în “Steaua”, nr. 3 / 2001
- Nicolescu, Basarab, *Cosmodernitatea*, în “Steaua”, Cluj-Napoca, nr. 10-11, octombrie-noiembrie 2006
- Pantea, Aurel, *Un remarcabil portret al spiritului european*, în “Vatra”, nr. 1-2 / 2002
- Papacostea, Șerban, *Polemici istorice și interpretări anistorice*, în “22” nr. 662 / 2002
- Pop, Ion, *O recapitulare a modernității literare românești*, în “Vatra” nr. 1-2 / 2002
- Pop, Ion, *Un optzecist puțin trecut în copt...*, în “Vatra”, nr. 9 / 1994

- Remete, George, *Între fenomenologie și “turnanta teologică”*: Martin Heidegger, în “Discobolul”, nr. 148-149-150 / 2010
- Săndulescu, Al., *Amintiri fără memorie*, în “România literară” nr. 50 / 2003
- Sebastian, Mihail, *Document, critică și actualitate*, în „Azi”, nr. 1 / 1932
- Teodorescu, Cristian, *Optzeciștii față cu “milenariștii”*, în “Cultura”, nr. 14 / 2004
- Țeposu, Radu G., *Fragmente dintr-un discurs postmodern*, nr. 21 / 1990
- Terian, Andrei, *Politica postmodernismului românesc*, în “Cultura”, nr. 24 / 2009
- Urian, Tudorel, *Postmodernismul (anti)comunist*, în “România literară”, nr. 15 / 2008
- Vrabie, Diana, *Conceptul de imaginar. Delimitări conceptuale*, în “Spații culturale”, nr. 11 / 2010

VI. BIBLIOGRAFIE VIRTUALĂ

[www. wikipedia. org](http://www.wikipedia.org)

[www. wikipedia. re](http://www.wikipedia.re)

[www. romaniaeuropa.com](http://www.romaniaeuropa.com)

[www. sagepublication. com](http://www.sagepublication.com)

[www. jstor. org](http://www.jstor.org)

[www. Gruyter.com.](http://www.Gruyter.com)